

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 Фінанси, банківська справа та страхування**
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент

на тему: **«РЕСУРСНА БАЗА ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ:
ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ»**

Виконавець:
студентка ЦЗВФН

Дєдикова Дар'я Олександрівна

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ресурси фінансової установи, а саме комерційного банку відіграють ключову роль в банківській системі та економіці України в цілому. Вони забезпечують операційну діяльність банків, що в свою чергу дає можливість до накопичення коштів, користування запозиченими ресурсами, надання кредитів, дає можливість розвитку банківської системи.

На сьогоднішній день розвиток української економіки характеризується тенденцією постійного підвищення вимог до банківської системи, оскільки її основним призначенням є сприяння поступальному економічному розвитку й зростанню конкурентоспроможності вітчизняного господарського комплексу, що є пріоритетним в умовах поступової інтеграції у європейській та світовий економічний простір. Підвищення вимог до банківського сектору передусім пов'язаний з особливим місцем банківських установ на фінансовому ринку, оскільки саме банки виконують роль провідних фінансових посередників та забезпечують переміщення фінансових ресурсів між окремими регіонами, галузями господарства та суб'єктами економіки з метою задоволення їх потреб у фінансових ресурсах. Такий розвиток подій вимагає від вітчизняних банківських установ відповідного нарощення ресурсної бази, а також формування її оптимального складу й структури та вдосконалення роботи банків у цьому напрямку.

Фінансові ресурси комерційного банку – це основа основ діяльності будь-якої фінансової установи, оскільки процеси утворення ресурсів і надання позик перебувають у тісному взаємозв'язку. Тому розуміння економічного змісту фінансових ресурсів комерційного банку, визначення проблем пов'язаних із їх ефективним формуванням і доцільним використанням, надзвичайно важливе, особливо для українських комерційних банків. Саме нашим, вітчизняним, комерційним банкам надзвичайно важко вирішувати це питання – формування ресурсної бази банків та ефективність її використання.

Отже, актуальність даної роботи полягає у постійній необхідності надання особливої уваги питанню, щодо визначення складових банківських ресурсів, стану ресурсної забезпеченості банків, їх організацію і регулювання та напрямки удосконалення управління ресурсною базою.

Необхідність оптимізації та вдосконалення процесу формування ресурсної бази банків в сучасних умовах ринкових перетворень економіки спричинили появу великої кількості праць вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячених дослідженню теоретичних і практичних аспектів формування ресурсної бази комерційних банків. Значний внесок у дослідження проблеми формування ресурсної бази банків зробили Г.А. Асхауер, М.Д. Алексеєнко, І.Т. Балабанова, Ю.А. Бабичева, А.П. Вожжов, О.В. Васюренко, Д. Гладких, О.В. Дзюблюк, Ж.М. Довгань, К.Т. Дитц, Е.Ф. Жукова, О.Д. Заруба, В.І. Колесникова, Д. Дж. Карлсон, Т. Кох, О.І.

Лаврушин, А.М. Мороз, П.В. Матвієнко, Д. Мак Нотон, Л.О. Примостка, Г.С. Панова, М.І. Савлук, Д.Ф. Синки, В.М. Усоскин. Однак, проблема формування та використання ресурсної бази банківських установ потребує подальших досліджень та узагальнень.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо ефективного формування та використання ресурсної бази фінансових установ на прикладі комерційних банків.

Завдання дослідження:

- узагальнення наукових підходів щодо сутності, видів та принципів формування ресурсної бази комерційних банків;
- визначення теоретичних засад формування банківських ресурсів;
- здійснення аналізу власного та залученого капіталу банку ПАТ «Місто банк» та механізмів його використання;
- на основі здійснення аналізу теоретичних засад управління банківськими ресурсами та практичних механізмів реалізації в ПАТ «Місто банк» обґрунтування напрямків підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів банківських установ.

Об'єктом дослідження є процеси формування та використання фінансових ресурсів у комерційному банку ПАТ «Місто Банк».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи управління ресурсною базою фінансової установи та оцінка ефективності її формування на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк».

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі загальні та конкретні наукові методи дослідження: структурно-логічний аналіз (при побудові структури роботи); аналіз, синтез, системна оцінка (при з'ясуванні понять); індукція; метод угруповань; метод економічного аналізу (при оцінці динаміки та структури основних показників діяльності банку); метод графічного аналізу (для кращого сприйняття основних показників діяльності банку); конкретизація тощо.

Інформаційна база дослідження. При виконанні роботи були використані наступні джерела інформації: фінансова звітність та аудиторські звіти банку відповідно національним стандартам та стандартам МСФЗ, які були отримані з офіційного сайту банку, наукові та періодичні видання, нормативно-законодавчі акти України, наукові монографічні видання вітчизняних вчених. Також були використані аналітичні дані Національного банку України та Комітету статистики України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку, включаючи 10 таблиць, 9 рисунків, 3 додатка і список використаної літератури із 59 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади формування та управління ресурсною базою фінансової установи»* розглядаються теоретичні основи формування та управління ресурсною базою фінансових установ на прикладі комерційних банків. Основну увагу приділяється оцінці складових ресурсної бази та огляду організаційно-методичних засад регулювання ресурсної бази фінансових установ в Україні.

У другому розділі *«Аналіз механізму формування та управління ресурсною базою фінансової установи (на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк»)»* розглянута загальна характеристика та приділяється велика увага історії становлення ПАТ «Місто Банк», стану на сьогоднішній день, проведена оцінка фінансової діяльності ПАТ «Місто Банк», проаналізовані залучені ресурси банку та показники, що характеризують ефективність використання ресурсної бази комерційного банку ПАТ «Місто Банк».

У третьому розділі *«Напрями підвищення ефективності управління ресурсною базою фінансової установи (на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк»)»* представлені напрямки роботи щодо оптимізації діяльності банків з формування ресурсної бази, що буде сприятиме відновленню довіри вкладників до банківських установ, залученню більших обсягів ресурсів, подоланню наслідків економічної кризи та підвищенню ефективності, як самого банку, так і банківської системи країни в цілому..

ВИСНОВКИ

У дипломному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо вирішення проблем формування банками ресурсної бази. Це дало можливість сформулювати наступні висновки теоретичного, методологічного та науково-практичного характеру, що відображає вирішення основних завдань дипломної роботи відповідно до поставленої мети.

З'ясування сутності ресурсної бази банківських установ обумовлює необхідність з'ясування економічного змісту понять «банківський капітал» і «банківські ресурси». Дослідження основних підходів до визначення даних понять дозволило розглядати банківський капітал у широкому розумінні, як сукупність грошових капіталів (власний і залучених коштів), якими оперують банки, і який приносить власнику банківський прибуток. Дослідження передумов формування банківських ресурсів показало, що основною умовою ефективної акумуляції банківських ресурсів є стабільне економічне становище країни та довіра суб'єктів ринку до банківської системи. В умовах кризових явищ в економіці важливою умовою для мобілізації тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку є наявність сформованої ресурсної бази належних розмірів, яка здатна підтримати ліквідність та забезпечити

фінансову стійкість у непередбачуваних ситуаціях. Порівняння поглядів вчених на поняття ресурсної бази банку та ресурсів надало можливість в даному дипломному дослідженні використовувати їх як синоніми, тобто ототожнювати поняття «банківські ресурси» та «ресурсна база».

Важливим моментом при плануванні стратегічних напрямів ресурсної політики банківської установи є формування залучених ресурсів, від обсягу яких залежить можливість банку проводити активні операції. Визначальним аспектом ресурсної політики банків при залученні ресурсів є підтримання належного рівня ліквідності, що в свою чергу тягне за собою необхідність дотримання банками оптимальної структури залучених ресурсів, формування котрих також зазнало впливу, як загальносвітових, так і внутрішніх економічних і політичних тенденцій в країні. Результатом такого впливу стало перегрупування депозитів у бік скорочення їх термінів, що негативно позначається на можливостях здійснювати довгострокові вкладення банківських установ.

Оцінка умов формування третьої важливої складової банківських ресурсів показала, що в період кризових явищ в економіці країни особливого значення набуває здійснення міжбанківського кредитування. Як показало дослідження ринку міжбанківського кредитування в різні роки попит на кредитні кошти змінював тенденцію. Вплив на динаміку банківських запозичень впродовж останніх років мали строки закордонних запозичень, розгортання кризових явищ у вітчизняній економіці та спад довіри клієнтів до банків. Необхідність, у цей період, підтримання банками ліквідності на належному рівні спричинило збільшення обсягів міжбанківських запозичень.

Кваліфікаційна робота магістра виконана на матеріалах ПАТ «Місто Банк». До елементів управлінської стратегії ПАТ «Місто Банк», які пов'язані з формуванням структури активів та пасивів належать аналіз тенденцій в динаміці окремих груп балансових даних з подальшим прогнозом розвитку структури активів та пасивів банку, збір та обробка інформації про ринкові відсоткові ставки за пасивними та активними операціями в банківській системі. Особливу увагу приділяють оцінці чутливості до змін відсоткових ставок, розробці методів управління співвідношенням активів та пасивів, чутливих до зміни рівня відсоткових ставок, методів перевірки різних управлінських стратегій управління активами та пасивами.

На фінансовий стан банку та перспективи його розвитку впливає система факторів, визначальним серед яких є рівень капіталізації. Тож нарощування та поліпшення якості капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості та сталого розвитку є пріоритетним завданням ПАТ «Місто Банк».

Інтегрований підхід до управління активами та зобов'язаннями базується на таких основних принципах: визначення стратегії та цілей, для досягнення яких необхідно якомога повніше контролювати обсяги, структуру, доходи та витрати як за активами, так і за пасивами; контроль над активами повинен бути скоординований із контролем над пасивами таким чином, щоб управління активами та пасивами характеризувалося внутрішньою єдністю; головним елементом стратегії управління стосовно

формування структури активів і пасивів є прибутковість; управління ризиками є актуальним завданням банківського менеджменту, для вирішення якого необхідно подбати про методологічне, організаційне, інформаційне та програмне забезпечення ПАТ «Місто Банк».

Фінансова стійкість та ефективність діяльності ПАТ «Місто Банк» значною мірою залежать від якості, стабільності його ресурсної бази, оптимального співвідношення між статутним капіталом, резервним фондом, коштами суб'єктів господарювання, вкладками населення, субординованим боргом, міжбанківськими кредитами.

У роботі було проаналізовано власний та залучений капітал, його динаміку за 4 роки, проведено аналіз фінансових показників та обґрунтовано причини спаду ефективності діяльності.

Аналізуючи стан капіталу, ми визначили відповідність його розміру вимогам Національного банку України. У 2016 та 2017 рр. рівень захищеності від інфляції має середнє значення, а у 2018 р. має високе значення, що передувало тому концентрацію банку на матеріальних активах для зменшення ризику втрати коштів за рахунок зміни курсів валют. Однак одностороннє використання капітальних ресурсів може призвести до погіршення ліквідності та платоспроможності банку.

Важливою складовою ресурсної бази банку є залишки коштів на поточних рахунках клієнтів та на коррахунках інших банків, тобто депозити до запитання. Аналіз залишків коштів на рахунках клієнтів з позиції ліквідності балансу здійснюється на основі даних про їх частку в загальній сумі зобов'язань. Значна питома вага депозитів до запитання негативно відбивається на стані ліквідності банку: по-перше, погіршується співвідношення ліквідних активів та зобов'язань до запитання, яке характеризує поточну ліквідність; по-друге, знижується стабільність ресурсної бази банку. Згідно з аналізу ми можемо зробити висновок, що банк веде пасивну кредитну політику, хоча цей напрямок важливий для банку, але не є найбільш пріоритетним.

У сучасних умовах економічного розвитку країни, коли залучення строкових депозитів ускладнюються внаслідок дефіциту власних оборотних коштів підприємств та високих темпів інфляції, зростає значення міжбанківських кредитів під час формування ресурсної бази банків. Основною перевагою цього виду ресурсів є висока мобільність цих коштів, головним недоліком - їх відносно висока вартість. Все це обумовлює необхідність розроблення методики аналізу цих операцій, яка дала б змогу ефективніше управляти пасивними та активними операціями з міжбанківського кредитування.

Щодо аналізу ресурсної бази ПАТ «Банк Форум», можна відмітити, що економічна та політична криза не пройшла не помітною. В цілому кредитний портфель банку суттєво зменшився, та водночас збільшилась прострочена заборгованість по ньому. Але дивлячись на всі продукти, які надає банк, то можна сказати, що заборгованість по ним в останні роки почала зменшуватись, що є позитивним моментом для роботи банку.

Виявлення ризику зменшення портфеля зобов'язань комерційного банку є дуже складним завданням, яке залежить від урахування ліквідності та платоспроможності банку, кон'юнктури фінансових ринків та соціально-економічних умов в цілому, законодавчо-нормативних умов, політики в сфері залучення та запозичення коштів і, відповідно, поведінки вкладників та кредиторів, ефективності стратегії управління активами і пасивами та успішності її реалізації, іміджу банку та його репутації, інших факторів.

Оптимізація роботи банків з формування ресурсної бази потребує особливої уваги приділяти вивченню та мінімізації ризиків банківської діяльності. Серед ризиків, які виникають при формуванні банками ресурсної бази у якості головних визначено ризик незбалансованої ліквідності, ризик втраченої вигоди, процентний ризик, ризик трансформації. Мінімізація впливу даних ризиків на формування банківських ресурсів повинна забезпечуватися комплексним управлінням та відбуватися поетапно, а саме: 1) виявлення ризиків; 2) виявлення джерел інформації необхідної для оцінки ризиків; 3) оцінка імовірності реалізації ризиків; 4) вибір методів мінімізації чи уникнення ризиків; 5) ретроспективний аналіз результатів управління ризиками.

Важливим напрямом підвищення ефективності реалізації ресурсної політики банку є вдосконалення традиційних напрямів роботи банківських установ щодо мобілізації тимчасово вільних коштів на фінансовому ринку. Зокрема це передбачає: 1) проведення дослідження кола існуючих та потенційних клієнтів банку, аналіз джерел їх доходів і фінансові очікування, вплив коливання рівня цін з метою повного задоволення потреб клієнтів; 2) розширення клієнтського сегменту банку за рахунок залучення представників малого бізнесу та молоді, як потенційних власників депозитних рахунків; 3) проведенням банківською установою роботи щодо збору інформації про клієнтів; 4) розширення спектру продуктів та послуг, що надаються; 5) розширення маркетингових прийомів щодо просування банківських продуктів; 6) мінімізація витрат при формуванні ресурсної бази банків.

Таким чином, виділення напрямів роботи щодо оптимізації роботи банків з формування ресурсної бази, сприятимуть відновленню довіри вкладників до банківських установ, залученню більших обсягів ресурсів, подоланню наслідків економічної кризи та підвищенню ефективності, як самого банку, так і банківської системи країни в цілому.

АНОТАЦІЯ

Дєдикова Д. О. «Ресурсна база фінансової установи: принципи формування та управління»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом є процеси формування та використання фінансових ресурсів у комерційному банку ПАТ «Місто Банк». Предметом є теоретичні та практичні основи управління ресурсною базою фінансової установи та оцінка ефективності її формування на прикладі комерційного банку ПАТ «Місто Банк».

У роботі розглядаються теоретичні та практичні засади формування та управління ресурсною базою фінансової установи. Проведено аналіз основних показників діяльності банку та визначена позиція банку на ринку фінансових послуг. Досліджені особливості управління залученими ресурсами банку та проведено оцінку ефективності використання ресурсної бази комерційного банку ПАТ «Місто Банк».

В третьому розділі розглядаються шляхи вдосконалення управління ресурсною базою банку та перспективи розвитку ПАТ «Місто Банк».

Ключові слова: Фінансова установа, комерційний банк, ресурсна база, фінансові ресурси, депозитні ресурси, депозити, депозитна політика, залучені ресурси, клієнтська база.

ANNOTATION

Dedikova D.O. «Resource base of financial institution: principles of formation and management»

Thesis for Master degree in specialty **072 Finance, Banking and Insurance**
under the program **«Financial and Insurance Management»**
Odessa National Economics University – Odessa, 2019.

The Master's qualification work consists of three sections. The object is the processes of formation and use of financial resources in the commercial bank of PJSC «Misto Bank». The subject is the theoretical and practical basics of managing a financial institution's resource base and evaluating the effectiveness of its formation on the example of a commercial bank of PJSC «Misto Bank».

This paper deals with theoretical and practical principles of formation and management of a financial institution's resource base. The analysis of the main indicators of the bank's activity and the position of the bank in the financial services market were determined. The peculiarities of managing the attracted resources of the bank are investigated and the efficiency of using the resource base of the commercial bank of PJSC «Misto Bank» is made.

The third section discusses ways to improve the management of the bank's resource base and prospects for the development of PJSC «Misto Bank».

Key words: Financial institution, commercial bank, resource base, financial resources, deposit resources, deposits, deposit policy, attracted resources, customer base